

T I J D S C H R I F T

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

17^e Jaargang.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1909

Gemengde Berichten.

Duyten 1683 te Helmond buiten omloop gesteld

Sondag den 26en September 1683 De raedt deser stede Helmondt heeft goetgevonden ende verstaen te verbieden gelyck verboden wordt mits desen het inbrengen, wtgeven ende ontfangen van de Roermondse, Cleeffse, Rekumse ende France duyten, wordende deselve jeder ten buyten gegeven ende midts desen geconfisqueert

Medegedeeld door AUG SASSEN

Een numismatische Feestuitgave.

Bij de firma H G BOM te Amsterdam, waarvan de schrijver thans de eenige eigenaar is, verscheen *De Munt van het Koningryk der Nederlanden en van deszelvs Kolonien van 1813 tot heden, door G D BOM HGz, Lid van het Koninklyk Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde Feestuitgave bij de heuchelyke geboorte van H K H de Prinses van Oranje 1) enz, op Vrydag den 30en April 1909* In zijn inleiding somt de schrijver in de eerste plaats op de verschillende soorten van gouden, zilveren, nikkelen, koperen en bronzen specien, sedert 1813 geslagen, dan de muntinstellingen, waar zij zijn aangemaakt, met hunne geschiedenis over het door hem behandelde tijdvak, 2) de muntmeesters

1) Bedoeld wordt JULIANA, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg Slechts de oudste van 's konings zonen of verdere mannelijke nakomelingen draagt, volgens art 29 der *Grondwet*, den titel Prins van Oranje

2) Jammer dat het munthuis te Batavia, dat van 1839 tot 1843 werkte, verzuimd is op te geven

en de door hen gebezigde muntmeesterteekens, eindelijk de beeldhouwers, die de beeldenaars modelleerden, en de stempelsnijders, die de stempels vervaardigden.

Vervolgens worden — elke variant, ook wat betreft het jaartal, onder een afzonderlijk volgnummer — de munten opgesomd, eerst die van Nederland, dan die bijzonder voor de Koloniën geslagen, elke rubriek verdeeld in onderdeelen, naar gelang van het metaal, waarvan de munten zijn vervaardigd; van elk munttype wordt één exemplaar afgebeeld.

Waar de schrijver alléén die stukken, welke wettig betaalmiddel waren, behandelt, vinden we dus niet proefslagen, als b.v. van het 10-centsstuk met de gotieke W. van WILLEM II, de verschillende proeven voorafgegaan aan onze nikkelen 5-centsstukken enz., maar wel missen we enkele munten, als den rijksdaalder met den staanden geharnasten man van het oude Utrechtsche type van 1815, (wel is vermeld die van 1816), het stuivertje van WILLEM II van 1848, den rijksdaalder van WILLEM III van 1849, het tienguldenstuk van Koningin WILHELMINA van 1892, (wel zijn vermeld dat van 1895 en het in 1898 geslagene met het jaartal 1897). Een' onzer medeleden vestigde mijn aandacht op een paar onjuistheden: „No. 601. Er is *nooit* een dubbele kompagniesduit van Utrecht van 1790 geweest. De munt van 1840 is iets nieuws. No. 624. De halve kompagniesduit van Utrecht had een geheel ander type, n.l. het gekroonde stads wapen. Het type van 1840 met de twee leeuwen is nieuw en zeer zeldzaam.”

De schrijver heeft met de samenstelling van dit boek een verdienstelijk werk gedaan, waardoor het den verzamelaars van onze vaderlandsche munten, gemakkelijk wordt gemaakt, om na te gaan, van welke jaren er bepaalde muntstukken van het koninkrijk bestaan en welke daarvan aan hunne verzameling ontbreken.

Het keurig bewerkte boek is op oud-hollandsch papier

gedrukt, telt 32 oranjeomlijnde bladzijden met 6 platen, naar niet steeds fraai afgedrukte cliché's van BALLINTIJN & Co., te Amsterdam. Op het donker olijfkleurig linnen bandje prijkt, jammer genoeg, het bij K. B. d.d. 10 Juli 1907, *Stbl.* N°. 181, afgeschafte nederlandsche wapen — een fout, die toch vermeden had kunnen en behooren te worden! Wij stemmen van harte in met den wensch van den schrijver in zijn voorwoord, „dat zoolang er een Koninkrijk der Nederlanden zal bestaan, deszelfs munt (moge) prijken met de beeltenis van een lid van het Vorstelijk Huis van ORANJE-NASSAU” en paren daaraan voor hem de onze: dat hij zéér veel succes moge hebben met zijne verdeenstelijke uitgave.

Zw.

Nog iets over de oudheid van het gemunt metaal.

In de 2de aflevering der *Revue belge de numismatique* zet de heer J. SVORONOS zijne *Leçons numismatiques* over de „eerste munten” voort en behandelt daarin hoogst belangrijke bijzonderheden, die ons ook licht verschaffen over den oorsprong der oudste *muntnamen*.

Zoo is *obool* afkomstig van *obeliskos*, eigenlijk *naald* (verg. *obelisk*) *prikkel*, *spit*, dienende om de ploegossen aan te sporen en bekend uit de zegswijze: „het valt u hard, de verzenen tegen de prikkelen te slaan.” Deze prikkels waren van ijzer en hadden eene lengte van 1,2 Meter; zij dienden tevens tot ruilmiddel, omdat ieder ze gebruiken kon, hetzij om trekdieren aan te porren, hetzij als pijlen in den oorlog of op de jacht, hetzij als spijkers.

Zes dezer kon men met de hand omvatten en vormden een *handvol*, een *drachme*: een drachme deed zes obolen. Dit belangrijk artikel eindigt met de volgende tirade, waarmede ik volkomen instem:

„Al wat wij munt noemen, of 't geen zich als zoodanig onderscheidt door deze drie voornaamste voorwaarden: metaal, gewicht en waarde aanduiding, is eene uitvinding veel ouder, dan de geleerden meenen, die haar doen opklimmen tot de 7e eeuw v. Chr. PHIDON heeft het eerst munten van *edel* metaal ingevoerd; maar de *eerste* munten zijn veel ouder dan de regeering van THOTMÉS, dat is te zeggen, zij dagteekenen van vóór 1550 v. Chr.

J. È. TER GOUW.

Munten van Schlitz.

In de *Etoile Belge* van den 27en Januari l.l. leest men, dat de landdag van Hessen een voorstel in behandeling heeft genomen (of zal nemen), om den graaf VAN SCHLITZ het maken en uitgeven zijner munten te verbieden. Men begroot, dat er voor 12.500 francs van die munten in omloop is.

Dit bericht is uit genoemd blad overgenomen en toegelicht door de *Revue belge de Numismatique* 1909 bl. 218, die hetzelfde verzoek als wij er aan toevoegt: „Misschien kan een onzer duitsche lezers ons inlichten omtrent den aard en de typen dezer penningen.”

T. G.

Sekretariaat van het Koninkl. Nederl. Genootschap
voor Munt- en Penningkunde.

De sekretaris verzoekt ons ter kennis van de leden te brengen, dat zijn adres thans is: Jhr. Mr. M. W. SNOECK, substituut-officier van justitie, Vleeschstraat, Tiel.

*Muntvondsten van
vroeg-13de - eeuwse halve obolen in Friesland,
door S. WIGERSMA Hz.*

In de 1ste aflevering van „*de Vrije Fries*” van 1909, wijdt onze geachte mede-redakteur eene uitgebreide studie aan de zoo belangrijke muntvondsten, sedert de in 1873 door het Friesch Genootschap aangekochte vondst te Beets, in Frieslands bodem gedaan. De vindplaatsen groepeeren zich om de Middellzee en aan de zich daarin ontlastende riviertjes; een 1900 stuks halve obolen werden in betrekkelijk korten tijd gevonden. Na een kort historisch overzicht over het tijdvak, waarin deze munten werden geslagen, gaat hij eerst de verschillende vondsten na. Te Bartlehiem, op de plaats waar het klooster Bethlehem heeft gestaan, werd in 1887 de grootste vondst gedaan, namelijk pl. m. 1700 halve obolen, toegeschreven aan het bisdom Utrecht en uit het begin der 13de eeuw, omvattende 12 soorten, terwijl daarin bijna alle elders gevonden exemplaren ook voorkomen.

Te Hijum werden in Augustus 1886 145 stuks gevonden, te Beets vóór 1871 54 stuks, te Laard en Saard 30 stuks, te Marssum in 1888 8 stuks, andere 18 stuks zijn hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit een muntvondst in Friesland, nog een 10-tal uit de verzamelingen van het Friesch Genootschap en van den schrijver zijn afzonderlijk in Friesland gevonden. Na deze wordt behandeld de door VAN DER CHIJS (Utrecht) beschreven muntvondst in het Reitdiep te Groningen, in 1857. Toonde de schrijver, ook met behulp van afbeeldingen der hoofdbedekkingen (mijters, geen helmen) en der staven in de hand der borstbeelden (kromstaven, geen schepters) aan, dat we daarop geen wereldlijke heeren afgebeeld vinden, en dus met bisschoppelijke munten te doen hebben en dat de Kz. met zijn parallel- of dwarslijntype een

afleiding is van de karolingische munten met den vier-zuiligen tempel, thans komen de opschriften aan de beurt, die vergroot worden afgebeeld. Sommigen duiden op een bisschop OTTO I) en op Sint MAARTEN (sede vacante), het vaak voorkomende DIDIDI schijnt een verbastering van Daventria (Deventer); nog komen als definieerbaar voor, munten van bisschop DIRK VAN DER AARE, 1197—1212, geslagen te Stavoren. De overige muntjes *schijnen* van hunne onmiddelijke voorgangers of opvolgers te zijn, met zekerheid is daaromtrent niets te bepalen. Na een overzicht over het gewicht en het gehalte der stukken, verdedigt de schrijver de stelling, dat het halve obolen of kwartpenningen zijn.

Behalve clichés van de voornaamste typen op ware grootte, van mijters en kromstaven en reproductiën der omschriften in den tekst, is deze hoogst belangrijke studie verlicht met 4 platen: 3 met vergrootte afbeeldingen der munttypen, terwijl een vierde de oorsprong van het dwarslijntype der bisschoppelijke munten aanschouwelijk voorstelt.

Z.

Hollandsche muntslag voor Ceylon.

Het Februarinummer (1908) van *Spink & Sons Monthly Numismatic Circular*, bevat onder den titel *Ceylon Dutch Currency*, een artikel, dat zeker van belang geacht mag worden voor de beoefenaars onzer koloniale muntkunde. De schrijver, HENRY T. GROGAN, verwijst naar een artikel uit de Augustus-aflevering van 1907 met gelijken titel, waarin dooreen gemengd werden de door de Hollanders bijzonder voor Ceylon geslagen munt, met die in

1) OTTO II VAN DER LIPPE, 1215—1226.

het algemeen voor de aziatische koloniën door de Vereenigde Oost-Indische Compagnie aangemunt en gewone nederlandsche munten, welke toevallig op Ceylon waren aangetroffen. De twee laatste kategoriën behooren natuurlijk *niet* onder het gemelde hoofd tehuis.

De munten bijzonder voor Ceylon geslagen door de Hollanders, worden verdeeld in twee kategoriën, t. w.: A, die zonder het monogram VOC, en B, die met dit monogram; alle zijn uit de 18de eeuw. Tot A behooren de 2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{8}$ -stuiversstukken met de waarde-aanduiding in een krans op Vz. en Kz. (zie *Cat. STEPHANIK* n°. 6495—6507) en verschillende 6-stuiversstaven in *Cat. STEPHANIK* (n°. 6492—6494) Tang genaamd, alle zonder jaartal en volgens den schrijver aangemunt in de 1ste helft der 18de eeuw. Eindelijk de Suku van 1787, waarvan de afbeelding afwijkt van die, voorkomende in *Cat. STEPHANIK* (n°. 6508).

Tot B behooren tal van stukken: I. een Tang (koperen staaf) van $3\frac{3}{4}$ stuiver (*Cat. STEPHANIK*, n°. 6509) en $\frac{1}{4}$ stuiver (6510—6512) van koper, beide zonder datum, koperen stuivers 1783—1795 (6514/6, 6519/21, 6524/5), looden (of tinnen?) duiten van 1782, 1785 en 1786 (6517/8), 1789 en 1790 (6522/4), 1792 allen met een C (Colombo) boven het monogram; II. koperen 2-stuiversstukken van 1783, 1787, 1788, 1789, 1790 en 1792 (6526 en 6528) en stuivers van 1783, 1787, 1789 en 1792 (6527, 6529, 6530) met een G (Galle) boven het monogram; III. koperen 2-stuiversstukken van 1782, 1783, 1788 en 1792 (waarschijnlijk ook van andere jaren) en stuivers van 1783 en 1792 (waarschijnlijk ook van andere jaren), benevens een looden 2-stuiversstuk van 1783, alle met een I (Jaffna) boven het monogram en geen van allen bij *STEPHANIK* voorkomende; IV. koperen stuivers van 1780—1793 met een T boven het monogram geslagen te of voor Trincomale. *Cat. STEPHANIK* vermeldt een

2-stuiversstuk van 1783 (6531) en een stuiver van 1797 (6532) met de T, beide aan den schrijver onbekend en geeft de spelling Trinkonomali, in plaats van Trincomale.

Eindelijk treft men munten aan door de Portugeezen voor Ceylon of voor Goa geslagen, alsmede Indische en Perzische stukken, welke op Ceylon in omloop waren, toen de Vereenigde Oost-Indische Compagnie zich (in 1655) van het eiland meester maakte en ook voor het vervolg gangbaar werden gemaakt door instempeling met het monogram der kompagnie, met een C of een I er boven, of met een monogram G en daaronder door een omgekeerde V. In de Juni-aflevering 1908, wordt de suku ($\frac{1}{2}$ ropij), door P. C. MAC MAHON, lid van de afdeeling Ceylon van het Koninklijk Aziatisch Genootschap, aan Pulo Penang toegeschreven; thans, in de Maart-aflevering 1909, komt HENRY T. GROGAN zijn goed recht verdedigen en deelt een nieuwe ontdekking mede, namelijk een Sikka-ropij van 1784. Beide artikelen bevatten fraaie afbeeldingen van de behandelde stukken en hunne variëteiten.

Z.

Tentoonstelling van „die Haghe”.

Op de, den 9^{den} Juni jl. door Z. K. H. Prins HENDRIK der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, geopende tentoonstelling van prenten, handschriften, penningen enz. betreffende geboorte, doop en jeugd van prinsen en prinsessen van Oranje-Nassau, in het voormalig Archiefgebouw te 's-Gravenhage, zijn de penningen in grooten getale vertegenwoordigd. Wat betreft de oudere penningen, waren het bijna uitsluitend onze medeleden S. WIGERSMA Hz. en W. K. F. ZWIERZINA, die stukken uit hunne verzamelingen afstonden; laatstgenoemde zond 57 penningen in, betrekking hebbende op de jeugd van

H. M. de Koningin (1885—1898) en (zoover bekend), volledig de penningen op de geboorte en den doop van Prinses JULIANA.

Iets over Penningkunst, door C. J. A. BEGEER

In *Onze Kunst* geeft ons medelid CAREL J. A. BEGEER een studie: *Iets over Penningkunst*. Beginnende met het ontstaan van den penning tijdens de italiaansche renaissance, wijst de schrijver op den feitelijken ondergang der medailleerkunst en op hare herleving aan het eind der 19de eeuw. Hij wil ons laten zien in hoeverre de tegenwoordige kunst de oude evenaart of overtreft, ons de verschillende werkwijzen verklaren. Zijne omschrijving van wat een penning is, kon m. i. in eenvoudiger vorm en in minder gezochte bewoordingen zijn gegeven; de plakket wordt buiten bespreking gelaten.

Naar de werkwijze onderscheidt men: gegraveerde en gedreven penningen, waarbij slechts één exemplaar ontstaat en van vermenigvuldiging geen sprake is; graveert men in een poinçon en maakt met deze een stempel, dan kunnen daarmede penningen, die er als gegraveerde uitzien, worden geslagen. Werklieden, bezig met graveeren en met drijven, en voorbeelden van gegraveerde en gedreven stukken, verduidelijken het omtrent deze werkwijze medegedeelde.

Het gieten van penningen is de oudste vorm van vermenigvuldiging voor grootere stukken; het geschiedt naar een model, even groot en dik als de penning zal worden, in was geboetseerd, in hout of steen gesneden, of in metaal gedreven. Ook voorbeelden van gegoten penningen en een gietvorm vinden we afgebeeld.

De meest gangbare vorm van vermenigvuldiging is het slaan; we maakten reeds kennis met den weinig voor-

komenden vorm: slaan met gegraveerde stempels, nog twee wijzen van „stempelsnijden” bestaan er. De gesneden stempels zijn of hol in het ijzer uitgesneden, of eerst opwaarts gesneden (poinçon), en is met behulp van dien opwaartschen stempel, een inwaartschen stempel geperst. De tweede en thans meest gevolgde werkwijze is het maken van stempels langs werktuigkundigen weg. Van het model (meestal in boetseerwas) wordt een bronzen afgietsel of een galvano gemaakt, de verkleinbank levert daarvan een opwaartschen stempel, op elke verlangde grootte, die ingeperst wordt in den stempel, waarmede de penningen worden geslagen. Ook deze werkwijze wordt door afbeeldingen van een verkleinbank, was model, bronzen model, poinçon, inwaartschen stempel, ring, metaal waaruit de penningplaten zijn gestooten en penningplaat ons aanschouwelijk gemaakt.

Een enkel woord wordt gewijd aan penningen, wier maakwijze ze meer tot edelsmeedwerken stempelt: in hoofdzaak gegoten en verder opgewerkt met los opgesoldeerde onderdeelen en onderdeeltjes, b. v. den penning met voorstelling der H. Drievuldigheid van HANS REINHART (1544).

In een tweede hoofdstuk wordt de hedendaagsche hollandsche penningkunst behandeld. ANTHONIE BEGEER, die als muntstempelsnijder met den penning kennis gemaakt had, in 1879 fabrikant van zilverwerken geworden, vergat zijn vroeger werk niet.

Het eerste minderwaardig werk wordt beter als GEORG HAAS, later WILHELM ACHTENHAGEN als modelleurs optreden, wel is waar Duitschers, doch werkende onder leiding van BEGEER, vaak naar ontwerpen (teekening), van hollandsche meesters.

Met WIENECKE en VAN GOOR vangt een tijdperk van zuivere hollandsche kunst aan en steeds meer worden de fouten vermeden, die ook hun werk aankleefden, als gevolg van de vergemakkelijkte verkleinwijze. Gestreefd

moet worden naar goede portretten, mooi geboetseerd, een juiste vlakverdeling en vooral eene behandeling van het relief, die zich aan het metaal aanpast — VAN GOOR en WIENECKE zijn die eischen het meest nabij gekomen.

Geven de Franschen vaak als figuurzijden, samenstellingen, welke alle decoratief en metaalbegrip missen, kleine schilderijtjes worden, waarbij men bijna niet van penningen kan spreken; de Duitschers vervallen soms in een ander uiterste, maken te forsche en te hard „steenhouwerige” voorstellingen, werken meer als beeldhouwer dan als penningkunstenaar, in dit opzicht staat het hollandsche werk hooger. Helaas worden figuurzijden in Holland bijna niet gemaakt . . . ze zijn te duur! Heeft het hollandsche werk dus eigenschappen, waardoor het zich gunstig van het buitenlandsche onderscheidt, het wordt in ons kleine landje weinig gevraagd en slecht betaald. In een erratum wordt nog gewezen op de fraaie gegraveerde penningen van E. VOET, te Haarlem.

We hopen met den schrijver, dat de donkere dagen door zonneschijn mogen worden gevolgd, „want beginneling slechts is het volk, dat alleenlijk groote kunst ziet, zonder genoeg te scheppen in en te genieten van kleinkunst”.

Z.

Inhoudsopgaaf van Tijdschriften.

Revue belge de Numismatique, 1909, afl. II.

SVONOROS, J. — Leçons numismatiques. Les premières monnaies 1). — MAURICE, J. — Serdica, Classification chronologique des émissions monétaires de l'atelier de Serdica pendant la période constantinienne de 305 à 311. — DE LIMBURG STIRUM, le comte TH. — Monnaies des comtes de Limburg-sur-la-Lenne. Supplé-

1) Zie blz. 204 hiervoor.

ment. — BRANTS, V. — La politique monétaire aux Pays-Bas sous ALBERT et ISABELLE. — DE WITTE, A. — Une fabrication illicite de liards à Namur en 1712. — JUSTICE, J. — Méreau de l'archi-confrérie du Saint-Sacrement à Lembeke (Flandre orientale). — BABUT. — A propos d'un sceau du XIXe siècle de l'Ordre du Temple. Les Templiers de 1313 à 1871. — Nécrologie (le baron F. DE BETHUNE, M. J. DE CAMPOS). Mélanges. Revue Suisse de numismatique, dl. XV, afl. I.

DE PALÉZIEUX DU PAN. — Numismatique de l'évêché de Sion. — DE WITTE, A. — Une nomination d'essayeur général à la monnaie de Bruxelles au temps de MARIE THÉRÈSE, 1764—1765. — GRUNAU, Dr. G. — Zwei schweizerische militärische Verdienstmedaillen. — LUGRIN, E. — HANS FREI et son oeuvre comme médailleur. — Mélanges — Bibliographie.

Mitteilungen der Bayerischen Numismatischen Gesellschaft, 1908/9 XXVI/XXVII. VON FRAUENDORFER, H. — Ein Turnosen- und Löwengroschen-Fund. — HEUSER, E. — Münzfunde in der Pfalz 1907—1908. — ROLL, K. Herzoglich-bairische Guldiner aus der erz-stiftlich-Salzburgischen Münzstätte. — Zu den Medaillen ALBRECHT's V von BAYERN. — SCHUSTER, J. — Ein alter Iridenfund. — HABICH, G. — Iridenfund in Berchtesgaden. — Unbekannte Schaumünzen der Hauses WITTELSBACH — Eine Porträtplakette Herzog ALBRECHT's V von BAYERN. — ANTON HUNDERTPFUND und MATTHEUS ZASINGER. — Fundberichten. — Literatur. — Miscella.

Mitteilungen der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillenkunde, Band V, N°. 1—4.

Die Hauptversammlung des Gesamtvereins der deutschen Geschichts- und Altertumsvereine in Lübeck,, 20—23 September 1908. — Zur Erklärung der Münzzeichen J und S und der bildlichen Darstellungen auf der Jägerndorfer Groschen des Königs MATHIAS CORVINUS

von Ungarn. — Aus der Jubiläumsausstellung der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillenkunde. — Die Schlacht bei Aspern im Jahre 1809 und ihre numismatischen Erinnerungszeichen. — Fund römischer Münzen des 4. Jahrhunderts n. Chr. in Wien 1908. — Medaillen und Plaketten von HANS SCHAEFER. — Epilog zur Kaiserjubiläums-Ausstellung der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillenkunde in Wien. — Erzherzog KARL in der Numismatik. — Medaille zur Jahrhundertfeier der Schlacht von Aspern. — Die Medaille in der 35. Jahresausstellung im Künstlerhause. — Aus dem Atelier MARSCHALL. — Porträt-plakette KEMPF von ANTON WEINBERGER. — Die Pariser Münze. — Verschiedenes. — SPINK & Son's Monthly Numismatic Circular, Maart, April, Mei 1909.

HANDS, A. W. — Coins of the Italo-Greek cities. — Biographical notices of medallists, coin, gem and seal-engravers. (PISANI-POPPE). — GROGAN, H.T. — Ceylon-Dutch currency 1) — H. F. — A proclamation concerning the gun-money of JAMES II. — RAMSDEN, H. A. — Une pièce inédite — Inedited coins: 1. PERINI, Cav. Q. — Une medaglia inedita di VINCENZO II, duca di Mantova, 2. GOUBASTOFF, C. — Une pièce inédite de VALENTINIEN II, 3. S. M. S. Noble of HENRY VI, Angel HENRY VIII, Exeter Unite CHARLES I. — HANDS, A. W. — Coin types of imperial Rome. — GARSIDE, H. — The british imperial coinage.

Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien, Februar—Mei 1909.

Einiges über die antike Münztechnik. — Das Papiergeld des Lombardisch-Venetianischen Königsreichs. — Groszbronze des MARCUS ANTONIUS, JULIUS CAESAR's und der OCTAVIA. W. Z.

1) Zie blz. 207 hiervoor.

18de Jaarlijksche Vergadering

gehouden in het Hotel „Flora”, te GINNEKEN,
op 13 Juli 1909.

Tegenwoordig de Heeren: Dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFÉPIÉ, Voorzitter; SASSEN, CORBELIJN BATAERD, DU CROËQ, Jhr. Mr. SNOECK, Jhr. VAN DEN BRANDELER, Jhr. Mr. VAN SASSE VAN IJSSELT, ANTH. BEGEER, BRAAKENBURG VAN BACKUM, WIGERSMA, VAN KERKWIJK, HIJMANS, VAN BELLE, SCHARP, VOET, RODBARD en NIJLAND.

Afwezig, met kennisgeving: Mej. M. DE MAN en de Heeren BOM, Jhr. SNOECK, ZWIERZINA, Jhr. Mr. VAN MEEUWEN, H. VAN RIJCKEVORSEL, Jhr. Mr. VAN RIJCKEVORSEL, CORN. BEGEER, VAN LIS, RUYS DE PEREZ, SAAYMANS VADER, TER GOUW, BRUIJNESTEIJN, J. SCHULMAN, Jhr. RAM, HOEFER, Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, DE VREESE, DE BREIJNE, DE WITTE, VISART DE BOCARMÉ en Dr. STORER.

Nadat de vergadering met een hartelijk welkom aan de aanwezige leden en een in memoriam aan hen, die ons door den dood ontvallen waren, geopend was, de notulen der werkvergadering te 's-Gravenhage waren gelezen en goedgekeurd en de verslagen van secretaris, conservator, de commissie voor nazien der rekening (met goedkeuring van het door den penningmeester gevoerd beheer) en de commissie voor de redactie van het Tijdschrift waren uitgebracht, werden tot buitengewone leden benoemd de heeren B. H. VAN DER BEEK te Tiel, Mr. A. C. BONDAM te Arnhem, H. L. A. BOUCKAERT te Vlissingen,

VAN DRUNICK te Rhenen, Mr. J. baron VAN PALLANDT te Waardenburg, P. SMIT VAN GELDER te Heemstede en Mr. TH. STUART te Amsterdam.

Bij acclamatie worden Dr. DE DOMPIERRE DE CHAUFFÉPIÉ en SASSÉN respectievelijk herkozen als bestuurslid en lid der commissie voor de redactie van het Tijdschrift.

Bij de begroting voor het Tijdschrift, waarvoor f 550.— wordt toegestaan, welke som verhoogd zal worden, zoo blijkt, dat de draagkracht van het Genootschap dit toelaat, brengt de voorzitter een woord van hulde aan de redactie, die zich zoo ijverig van haar moeilijke taak kwijt, in 't bijzonder aan den heer ZWIERZINA, die heden zijn tienjarig redacteurschap herdenkt.

Als plaats, waar de volgende jaarvergadering zal worden gehouden, wordt Antwerpen aangewezen, terwijl zoo mogelijk te Alkmaar een werkvergadering zal worden gehouden.

Vóór de numismatische mededeelingen beveelt de voorzitter, het congres in 1910 te Brussel te houden, met een warm woord aan.

De serie numismatische mededeelingen wordt door den voorzitter geopend, die den penning toont, door den heer BEGEER vervaardigd bij den doop van H. K. H. Prinses JULIANA, door H. M. de Koningin aangeboden aan de vorstelijke personen, die die doop bijwoonden en aan de allerhoogste staatsambtenaren.

De heer BEGEER toont de nieuwste medailles in zijn atelier vervaardigd, namelijk den gegoten penning van vreemdelingenverkeer te Utrecht, met het wapen van baron VAN LIJNDEN, den penning door dezelfde vereeniging aan H. M. de Koningin aangeboden bij de geboorte van Prinses JULIANA, waarop de verschillende klokken te Utrecht afgebeeld zijn, den penning van den polder van der Eigen, den penning van VAN GOOR op baron VAN

VOORST TOT VOORST te Zwolle, en den penning ter eere van het 50-jarig jubileum van generaal KOOL als officier, door PIER PANDER gemodelleerd, benevens twee kleine penninkjes op de geboorte van Prinses JULIANA, „de vervulling”.

De heer VOET toont 't portret zijner dochter en 't magnifieke draagteeken van ziekenverpleging, te 's-Gravenhage, waarna de voorzitter de deca-drachmen laat zien door den heer GOEKOOP aan alle gymnasia vereerd en door den heer BEGEER op zoo kunstige wijze nagebootst, dat ze nauwelijks van de oorspronkelijke te onderscheiden zijn.

De heer WIGERSMA toont eenige bracteaten uit de 12de en 13de eeuw, waarna de heer SCHARP eenige duplicaten uit zijne verzameling aanbiedt.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter onder een hartelijk woord van hulde aan onze leden BEGEER, VOET, WIGERSMA en SCHARP, de vergadering.

Na een bezoek aan de Koninklijke Militaire Academie, waar we door Jhr. VAN DEN BRANDELER en diens adjudant kapitein VAN EVERDINGEN werden rondgeleid en waar Jhr. VAN DEN BRANDELER er op wees, hoe we ons daar op historischen grond bevonden en in het kort de geschiedenis van het kasteel van Breda verhaalde, hoe het door erfopvolging in handen der Nassau's kwam, dan in die der Staatschen, daarna weer in Spaansche handen was, hoe het door Prins WILLEM III geres-taureerd werd en nadat het in de macht der Franschen was gevallen, tot verblijf diende voor krijgsgevangenen enz., en hoe het eindelijk nadat het in 1826 voor zijn tegenwoordig doel was aangewezen, in 1828 als zoodanig werd in gebruik genomen, en hoe door die verandering veel van het schoone van 't gebouw verloren is geraakt.

Met de meeste belangstelling zagen wij, hoe thans

getracht wordt, zooveel mogelijk goed te maken wat vroeger bedorven is en nog te restaureeren, wat kan gered worden.

Na een ommegang door de Academie, waar onze geleiders ons steeds de belangrijkste opmerkingen maakten, werd ons een groote verrassing bereid, doordat ons een gedenkpenning aan ons bezoek te Breda, uit de ateliers des heeren BEGEER afkomstig, werd aangeboden, door onzen mentor Jhr. VAN DEN BRANDELER, waarop een bezoek aan de Groote Kerk, onder leiding van baron VAN KEPPEL volgde.

Een gezellige maaltijd, waaraan de Heer HIDDE NIJLAND den gedenkpenning oud-Dordrecht aan ons Genootschap aanbod, besloot den merkwaardigen, leerrijken dag.

De Secretaris,
SNOECK.
